materjale Piibli tõlgete kohta, jätkas ta isa tööd. Mõlema murde ühendamine polnud muidugi ilma Lõuna-Eesti kirikuõpetajate kaasabita mõeldav ning polnud sellepärast neil katseil mingisuguseid tulemusi.

Recke-Napiersky II; Paucker, Geistl., 259. *H. Pp.*

GYLDE, vt. **GILDE(N)**.

GYLLAEUS, vt. **GILLAEUS**.

GYLLENHIELM, Karl Karlsson, Rootsi riiginõunik ja riigiadmiral, Södermanlandi hertsogi Karli (kun. Karl IX) väljaspool abielu sünd. poeg, sünd. 4. III 1574 Nyköpingis. G. võttis osa sõjast, mille hertsog Karl a. 1600 Liivimaal alustas poolakate vastu. Teotsedes alguses oma isaga Põhja-Liivimaal, kus ta m. s. sai lüüa Karksi juures, pöördus G. 1600. a. lõpul Lõuna-Liivimaale, kus rida losse (Vastseliina, Volmari, Võnnu, Ronneburg j. t.) tema kätte langes, sai aga Kokenhuseni juures 1601. a. kestes kaks korda poolakailt lüüa ja sattus dets. 1601 Volmarit piiravate vaenlaste kätte vangi, kust Gustav Adolf ta alles a. 1613 vabastas. A. 1618 nimetati G. Narva asevalitsejaks ja 1619 Rootsi riigiadmiraliks. Sõjalaevastiku juhina tõi G. Gustav Adolfi ühes sõjaväega a. 1621 Riia alla ja blokeeris linna mere poolt. Aa. 1633—44 oli G. kun. Kristiina eestkostjaid. — G. on kirjutanud mõned tööd, nende hulgas vangipõlve ajal *Schola captivitatis* (ilm. trükis a. 1632). Tema kirjeldused liivi sõja juhtumistest, nagu Kokenhuseni lahingust, Volmari piiramisest ja oma vangis viibimisest Poolamaal on avaldatud kogus »Egenhändiga anteckningar af C. C. Gyllenhjelm rörande tiden 1597—1601« (1905). — G. suri 17. III 1650.

Nord. Familjeb. VI (1883); A. Bergengrün, Eine livl. Relation über die Ereignisse in Livland a. d. Zeit von 1599—1602 (Mitt. XVII). *M. A.; A. R. C.*

H.

HAAVA, Anna, kirjanik, sünd. 3. X 1864 Tartumaal, Kodavere klk., Pala v., Haavakivi talus. Tema esivanemaid võib jälgida tagasi minevikku viies-kuues põlves, kuni Põhja sõjani. Ta vanemate perekonnanimeks oli kodukoha järele »Haavakivi«, kuid saksa koolis pidi tulevane eesti luuletaja tarvitama »Espensteini« nime, mille ta pärast jälle »Haavakiviks« muutis, võttes kirjanduses ühtlasi tarvitusele ainult selle nime esimese poole. H.-sse jätsid teda lapsepõlves ümbritsevad inimesed ja maastikud sügava mulje. Ta sai esimese hariduse kodus, siis maal saksakeelses erakoolis, kust siirdus Tartu kõrgemasse tütarlaste-kooli, mille kursuse lõpetas a. 1884 kodu-kooliõpetajanna diplomiga. Võõrkeelne kool mõjus masendavalt ja andis esimesed kibedad elukogemused. Koolist lahkunud, teotses H. Tartus kasvatusealal, samal ajal algas ka tema kirjanduslik tegevus. A. 1886 ilmusid tema esimesed luuletused Hermanni »Postimehes«, leides sooja vastuvõtu, ja a. 1888 ilmus »Anna Haava luuletuste« esimene vihk eriraamatuna. Nõrgeneva tervise sunnil sõitis H. a. 1892 välismaale, oli Berliini lähedal Fürstenwaldis ühes diakonissiasutuses ja teenis siis Peterburis ning mujal Venemaal. A. s. vahetusel sõidab ta jälle kodukohta, Haavakivi veskile, kus on perenaiseks venna juures ja teeb harilikku talutööd. Ta on tihtipeale põdur, nii 1904. a. lõpust alates terveni pool a. haigevoodis. A. 1906 asub ta jäädavalt Tartu, kus töötab esmalt »Postimehe« alalise kaastöölisena ja tõlgib hiljemini noorsookirjandust ning näidendeid teatritele, kannatades eriti revolutsiooni ja vabadussõja ajal rasket ainelist kitsikust. Hiljemini määras talle valitsus kirjanikupaiuki, ja 15. X 1924 võttis kogu maa osa tema 60-da sünnipäeva pühitsemisest. — H. on avaldanud seitse luuletuskogu: Luuletused I (1888), II (1890) ja III (1897), Lained (1906), Ristlained (1910), Põhjamaa lapsed (1913) ning Meie päivist (1920). A. 1924 ilmusid need luuletused ühes raamatus, pealkirjaga »Anna Haava Luuletuskogu«. Ilukirjandusliku proosa alal on ta avaldanud kogu »Väikesed pildid Eestist« (1911). Peale selle on ta töötanud juhuslikult mitmesugustel kirjandusealadel: avaldanud kogu mõtteteri »Peotäis tõtt« (1900), kirjutanud A. Lemba ooperile »Lembitu tütar« libretto (1900) ja tõlkinud rea teoseid eesti keelde: »Greeka muinaskangelased«, »Rooma muinaskangelased«, Sophokles-Hoffmannsthali »Kuningas Ödipus«, Shakespeare'i »Suveöö-unenägu«, Goethe »Egmont«, Schilleri »Wilhelm Tell«, Grillparzeri »Unenägu-elu«.

H. luuletaja-tegevuse algus langes ühte meie rahvusliku liikumise mõõnaga. Ühiskondlik elu muutus halliks ja pikapeale peaaegu lootusetuks, kuid meie luule jätkas kaua veel Koidula pateetilisi traditsioone, muutudes ühes sellega pinnatuks ning sisutuks. Alles pikkamööda ja alateadlikult sündis loobumine neist kulunud traditsioonidest ning uute otsimine. Juh. Liiv ja K. E. Sööt (vt. neid) süvenesid isamaalisse tundesse kui puhtisiklikku meeleollu, kurba ning valulisse, ja leidsid sellega oma luulele jälle õigema tooni. Samuti taganes H. oma isiklikkude elamuste